

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT MINISTRILIGI

**ÓZBEKSTAN MÁMLETLIK KÓRKEM ÓNER HÁM MÁDENIYAT
INSTITUTI NÓKIS FILLALI**

«Tastiyqlayman»
Ózbekstan mámleketlik
Kórkem óner hám
mádeniyat instituti Nókis
filiali direktori A. Aripov

2023-jil

Dóretivshilik imtixanlar bagdarlamasi hám bahalaw kriteriyasi

“DÁSTAN ATQARIWSHILIGI (BAQSISHLIQ)” PÁNI

**60211900 – Xalq dóretivshiligi (Baqshiliq hám dástanshulq) tálim bagdari
ushin**

Nókis - 2023

Бағдарлама Ўзбекистон мамлекетлик кўркem о́нер hám máденият институти
Nókis филиали оқуw-методикалиқ кеңесинде кóрип шуѓлған hám мақуллиған. 2023-жil
_____ -санли májilis протоколи.

Кирисиw

60211900 Xalıq dóretiwshiligi (baqsishlıq hám dástanshılıq) tálim baǵdarı boyınsha “Qánigelik” ten 1-dóretiwshilik imtixan programması hám 2-dóretiwshilik pán “Muzika ádebiyatı hám teoriyası” dan dóretiwshilik imtixan programması abiturientlerdiń ámeliy kónlikpe hám ilimiy tájriyelerin anıqlaw ushın móljellenen. Bul tálim baǵdarı boyınsha hújjet tapsırǵan abiturientler dástan atqarıp beriw, shayır-improvizatorlıq, saz shertiw kónlikpesine iye bolıwı kerek. Atqarılatuǵın wazıypalar tastıyqlangán kriteriya tiykarında bahalanadı.

Dúziwshi:

Í.J.Moyanov
ÓZMKÓMI NF “Xalıq dóretiwshiligi” kafedrası
docenti, p.i.b.f.d (PhD)

Pikir bildiriwshi:

L.Maxamatdinova - ÓZMKÓMI NF “Xalıq dóretiwshiligi” kafedrası
aǵa oqıtıwshısı
A.Erejepov - 1-sanlı Esjan baqsı atındaǵı BMKÓM direktorı
docent, p.i.b.f.d (PhD)

1. “Qánigelik”ten dóretiwshilik imtixan maqseti hám wazıypaları

60211900 - Xalıq dóretiwshiligi (baqsishlıq hám dástanshılıq) tálim baǵdarı boyınsha dóretiwshilik imtixan programması abiturientlerdiń ámeliy atqarwshılıq kónlikpe hám ilimiy tájriyelerin anıqlaw maqsatında ótkeriledi.

Abituriyentlerdiń ulıwma tayarlıq dárejesi, dóretiwshilik qábileti, talantı, bilimi, dúnyaǵa kóz qarası esapqa alınǵan tárzde normativ programma tiykarında bahalanadı.

“Dástan atqarwshılıǵı (baqsishlıq)” pánin ózlestiriwden kelip shıǵatuǵın wazıypa - abiturientler dástan atqarw uqıbına iye bolǵanlıqları hám de óz atqarwshılıǵında sóz hám saz uıǵınlıǵı muwapıqlıǵın kórsetiwlerinen ibarat bolıp esaplanadı. Óz aldına itibar professional dárejeli atqarwshılıǵı joqarı kórkem dárejede kórsetip beriwge qarátılıwı kerek. “Dástan atqarwshılıǵı (baqsishlıq)” páni maydanınan abiturient dáwir talabına qaray dúnyaǵa kóz qarası keń bolǵan, yaǵnıy baqsishlıq salasında alıp barılıp atırǵan jumislardı tereń anılay alatıǵın, baqsishlıq tariyxı, atqarwshılıq processindegi ózgerisler haqqında oylaw menen birge, mádeniyat hám kórkem óner salasında alıp barılıp atırǵan processler haqqında túsinik, qıyalında sawfelendiriw, bilim hám kónlikpeleрге iye bolıwı shárt.

Abituriyent bilimine qoyılatuǵın talaplar

60211900 - Xalıq dóretiwshiligi (baqsishlıq hám dástanshılıq) tálim baǵdarı boyınsha oqıwǵa kirip atırǵan abiturientlerdi saralaw maqsatında kiriw talaplarına uqsas programmalardı atqarıp beriwı názerde tutılǵan.

Oqıwǵa kiriwshi 30 minutqa shekem bolǵan waqıt dawamında atqarw programması (ózbek yamasa qaraqalpaq xalıq dástanınan úzindi, terme, nama) nı atqarıp beriwı talap etiledi.

Atqarw programması

- 60211900 - Xalıq dóretiwshiligi (baqsishlıq hám dástanshılıq) tálim baǵdarına arza tapsırǵan barlıq abiturientler belgilengen dizim tiykarında jeke tárzde dóretiwshilik imtixan tapsıradı.

- Abituriyent Surxondaryo-Qashqadarya, Samarqand, Xorezm, Qaraqalpaq dástanshılıq mekteplerine tán bolgan saylangan dástannan úzindini talap dárejesinde (taza ayıw, temp hám usıldı sezıw, shıǵarmaǵa kórkem jantasıw, diksiya, aymaǵa tán dialektte aqarıw) nama shırxırların tuwrı qollanǵan halda, intonaciya tazalǵına ámel etip, barlıq artikulaciya talapların atqarıp, sonıń menen birge, shıǵarmanı kórkem tárep hám milliy qásiyetlerin tolıq ashıp bergen jaǵdayda atqarıp bertiw zárúr. Komissiya usımına kóre abituriyent terme atqarıwı arqalı óz shayırt-improvizatorlıq kórkem ónerin kórsetiwı úykarǵı áhmiyetke iye.

Shamalap atqarıwı kerek bolǵan programma dizimi

Ózbek, Qaraqalpaq xalıq dástanlarınan biri. Misalı: “Alpamis”, “Góróǵlı” shaqapshaları dástanlar, “Ǵarıp ashıq”, “Rustamxon”, “Kuntıǵmısh”, “Sayatxan Hamra”, “Yusup Axmet” hám basqalar.

Kásiplik (dóretiwshilik) imtixanda abituriyent tárepinen atqarılatuǵın shıǵarmalar tómedegi kreteriya tiykarında bahalanadı:

Nó	Atqarıw talapları	Tolıq juwap ushın ball
1.	Atqarıw programmasın (nasr, poeziya, nama-xat) barlıq talaplar tiykarında qalıpleskenligi	18.0 ballǵa shekem
2.	Dawis hám asbap atqarıwınń muwapıqlıǵı (dawis tembri tazalığı)	9.0 ballǵa shekem
3.	Tekstlerdi sóz járdeminde jetkerip bertiw procesi hám baqsı atqarıwı waqtında aktyorlıq uqıwı	9.0 ballǵa shekem
4.	Dástannan saylangan úzindini atqarıwda shayırt-improvizatorlıq	18.0 ballǵa shekem
5.	Berilgen temada óz sheberligi tiykarında terme (xalıq qosıq) atqara bilıwi	9.0 ballǵa shekem
6.	Dawıstı isletiwde aymaqlıq dástúrlerge ámel etiliwi	5.0 ballǵa shekem
7.	Shırxı hám dinamikalıq belgilerdiń isletiliwi	5.0 ballǵa shekem
8.	Saqna mádeniyati	10.0 ballǵa shekem
9.	Artikulaciya talaplarını orınlawı	5.0 ballǵa shekem
10.	Intonaciya tazalığı	5.0 ballǵa shekem
Jámi:		93.0

Atqarıw programması boyınsha toplaw múmkın bolǵan maksimal ball - 93 ball

2. “Muzıka ádebiyatı hám teoriyası”

a) “Muzıka teoriyası”

Muzıka teoriyası páninen abituriyent bilimine qoyılatuǵın talaplar

- muzıka-teoriyalıq nızamlıqların bilıw;
 - teoriyalıq bilimledi ámeliyatda qóllaw;
 - teoriyalıq túsimikler tiykarında garmonik strukturalar hám intervallar dúziw;
 - berilgen interval hám akkordlardı anıqlaw hám tiyisli tonallıqlarǵa sheshiw;
 - muzıka-teoriyalıq tildiń barlıq strukturalıq bólimlerin bilıw hám ámeliyatda qóllaw;
 - muzikalıq-teoriyalıq terminlerdi bilıw.
- Abituriyent “Muzıka teoriyası” páninen oqıw programması sheberinde tolıq bilimge iye bolǵan halda, awızeki tapsımalardı qátesiz atqarǵanda, muzikalıq - teoriyalıq nızamlıqlardı analiz qılıw, muzikalıq-teoriyalıq hám ámeliy kónlikpelelerin kórsetkende, sonıń menen birge, pán boyınsha bilimleri joqarı kórkem dárejede bolǵanında bahalanadı.

Muzıka teoriyası páninen kásiplik (dóretiwshilik) imtixanda abituriyent tárepinen orınlanǵan jumıs tómedegi kriteriya tiykarında bahalanadı:

AWÍZEKI:

BAHALAW KRITERIYASI:

Nó	Sorawlar mazmunı	Tolıq juwap ushın ball
1.	Berilgen dawıstan major, minor ladlarınń úsh qıylı túri hám xalıq ladların dúziw	10.0 ballǵa shekem
2.	Berilgen dawıstan kórsetilgen diatonik hám xromatik intervallardı dúziw, olardı tonallıǵın anıqlaw hám sheshiw	10.0 ballǵa shekem
3.	Berilgen dawıstan kórsetilgen akkordlardı dúziw hám olardı tonallıǵın anıqlaw hám sheshiw	13.0 ballǵa shekem
Jámi:		33.0

“Muzıka teoriyası” boyınsha abituriyentlerdiń toplawı múmkın bolǵan maksimal ball - 33, 0 ball.

b) “Muzıka ádebiyatı”

Kollokvium formasındaǵı sáwbetten abituriyenttiń “Muzıka ádebiyatı” páninen jáhán, orıs, ózbek muzıkası tariyxına tiyisli sorawlarǵa juwap bertiw, tapsırǵan baǵdarı tariyxı haqqında bilim dárejesi qanday ekenligi bilip alınadı. Awızeki túrde sorawlar mazmun-mánisin ashıp bertiw talap etiledi.

BAHALAW KRITERYASI:

№	Sorawlar mazmuni	Tolq juwap ushın ball
1.	Ózbek muzikasi tariyxınan sorawlarğa juwap	10,0 ballğa shekem
2.	Rus muzika ádebiyatınan sorawlarğa juwap	10,0 ballğa shekem
3.	Shet el muzika ádebiyatınan sorawlarğa juwap	10,0 ballğa shekem
Jami:		30,0

“Muzika ádebiyati” boyınsha toplawı múmkın bolğan maksimal ball - 30, 0 ball.

Usı tálim baǵdarında kásiplik-dóretiwshilik (awızeki) imtixanlarğa jámi qoylatuǵın maksimal ball - 156, 0 ball.

Kásiplik (dóretiwshilik) imtixanlardı ótkiziw tártibi

60211900 - Xalıq dóretiwshiligi (baqsıshlıq hám dástanshılıq) tálim baǵdarına hújjet tapsırǵan abituriyent keste tıykarında belgilengen kúnlerde hám tártipte I akademik saat waqt dawamında “Dástan atqarwshılıǵı (baqsıshlıq)” páninen dóretiwshilik imtixan tapsıradı. Imtixanlar jeke tártipte qabıllaw komissiyası tárepinen belgilengen auditoriyalarda ótkeriledi.

Dóretiwshilik jumıstı qabıl etetuǵın komissiya abituriyentten atqarǵan programması, boyınsha imtixandı qabıl etip aladı.

Qánigelik páninen dóretiwshilik imtixanlarda qatnaspaǵan abituriyentler keyingi sımaqlarğa kiritilmeydi.

Apellyaciya tártibi

Abituriyentler tárepinen kásiplik (dóretiwshilik) imtixan nátiyjeleri boyınsha institut qabullaw komissiyasınıń apellyaciyalar menen islesiw komissiyasına nátiyjeler daǵazalangan kúnnen baslap 24 saat dawamında múrájat etiwı múmkın.

Múrájat mazmunında tek óziniń balları haqqında bolsa qabıl etiledi, basqa abituriyentler haqqında jazılǵan arızalar qabıl etilmeydi.